

Uoči 70. obljetnice pobjede nad fašizmom i 20. obljetnice Oluje, Tris kroz projekt 'Ratovi i veterani na putu zaborava' donosi treću u nizu priča o herojima kojima je, zbog poznih godina aktera, prijetila opasnost da ostanu neispričane. Razgovarali smo sa Šibenčaninom i Zlarijancem Mladenom Bjažićem (91), umirovljenim hrvatskim novinarom i književnikom, o njegovoj pobuni protiv okupacije Šibenika i doprinosu NOB-u.

Za Bjažića se zna da je svojom bogatom karijerom, koja traje više od šezdeset godina, ostavio jedinstveni trag u povijesti hrvatske (napose dječje) književnosti, hrvatskog novinarstva, ali i hrvatskoga stripa i dječjih televizijskih programa (poveznica). Ono što se ne zna je da je prije te karijere sudjelovao u pokretu otpora i da je prve novinske tekstove napisao u – partizanima. Kad su 15. travnja Talijani ušli u Šibenik i počeli uspostavljati fašističku vlast Bjažić je imao 17 godina i upravo je završavao 3. razred Učiteljske škole. Zajedno sa školskim kolegama sakupljao je oružje koje su donosili vojnici jugoslavenske vojske i skrivao ga.

– Mi smo bili u SKOJ-u, Savezu komunističke omladine Jugoslavije, i tri dana smo skupljali oružje, a skupljali su ga i HSS-ovci, ali ne znam za koga. Oružje, koje su jugoslavenski vojnici bacali, zamatali smo u krpe i stavljali u suhozide u Rokićima. Tu smo sakrili nekoliko puškomitraljeza, puške, bombe, municiju... a nekoliko bombi i nešto municije sam sakrio kod kuće na tavanu – priča Bjažić.

Štrajk srednjoškolaca i švercanje oružja

Prava pobuna đaka je počela kad su Talijani došli u školu i rekli: 'Vaš materinji jezik je talijanski, a hrvatski je strani jezik'.

– To je kod svih nas izazvalo snažan otpor. Do početka školske godine '41./'42. neki su kolege već bili otišli u partizane, kojima smo mi ostali slali oružje. Ja bi obukao široki ujakov mantil, vezali bi mi pušku oko vrata i onda sam je iz Rokića nosio u Dolac, gdje smo oružje predavali vezi koja ga je prosljeđivala partizanima na Srimu. Koga su Talijani tako uhvatili s puškom, strijeljali bi ga. Ja sam imao sreće – prisjeća se Bjažić, dodajući kako su u prvoj grupi koja je u partizane otišla 11. kolovoza 1941. bili njegovi prijatelji i kolege Mate Matačić, Slavko Rupić, Krste Zlatović i još neki.

– Ta je grupa otišla, a mi koji smo ostali u školi stupili smo u štrajk, nismo htjeli ići u školu niti govoriti talijanski. Cijela škola je štrajkala. Od nas 28 u razredu, samo su njih trojica pristala govoriti talijanski. Bojkotirali smo nastavu talijanskog jezika i tjelesnog odgoja, na kojem se moralo pozdravljati rimskim pozdravom. Nismo popuštali i nakon tri mjeseca profesori su morali progovoriti hrvatski! Kad su prihvatili da je naš materinji jezik hrvatski, nastavili smo ići u školu, ali skoro svi smo cijelu godinu imali negativnu ocjenu iz tjelesnog i talijanskog – kaže Bjažić, ne žaleći ni najmanje zbog tih loših ocjena.

U cijelom Šibeniku, sjeća se Mladen, bilo je svega desetak ustaša, a đaci u školi su bili prilično politički aktivni.

– U mom razredu bila su trojica, ne možemo reći ustaša, nego frankovaca, dva ljotićevca, dva HSS-ovca, nas pet skojevaca... znalo se točno tko gdje pripada i radi. Znalo se, ali nije bilo među nama neke mržnje, više rivalstva. Natjecali smo se tko će što bolje napraviti – sjeća je Bjažić tajne školske demokracije za fašističke okupacije.

Bjažiću i njegovim školskim kolegama najteže je bilo kad su morali sudjelovati u dizanju i spuštanju talijanske zastave. Njihova škola je bila na Vanjskom, a zastava se dizala i spuštala na Poljani, pa su ih često prisiljavali da sudeluju, da pozdravljaju fašističkim pozdravom i pjevaju

'Giovinezzu', himnu fašističkog pokreta. Fašisti su po gradskim zidovima pisali parole u slavu Italije i Musolinija, a Bjažić i njegovi kolege pisali su 'Doli Duce' i 'Doli Italija'.

“Popio” batine i 2,5 decilitra ricinusova ulja

– Netko od privedenih, dok su ga ispitivali i tukli, spomenuo je moje ime. Imao sam 18 godina, 5. studenog su me digli s ručka. Došlo je šest crnih fesaša i odveli me u vojarnu u Dragi. Optužili su me da sam pljusnuo jednog malog koji je pjevao Giovinezzu. Izvukli su me iz Drage i tukli sve do Crnice, gdje su me nastavili tući i ulili u mene 2,5 decilitra ricinusova ulja. I onda su me ostavili s jednim fašistom. Mislio sam da će me strijeljati na Martinskoj. Međutim, taj fašista mi je dao čašu vina i ispričao kako nije mogao dobiti posao, kako su i njega prebili, nalili ulja, te kako se na koncu upisao u fašiste. Na moju sreću, imali smo rođaka koji je živio u Trstu i bio član fašističke organizacije. Bio je trgovac i taman je došao u Šibenik. Moj djed išao je kod njega i on je intervenirao. Ja sam u pola noći došao kući onako isprebijan, osam dana sam sjedio na zahodu, ali sam ostao živ – kaže Bjažić, žaleći za svojim prijateljima koji nisu imali njegovu sreću i bili su strijeljani.

U partizane nije otišao odmah jer je imao problema sa zdravljem, mučila ga je astma, a kasnije kad se odlučio, dva puta je zakazala veza. Završio je 1943. Učiteljsku školu i zaposlio se u školi u Docu. Ubrzo je kapitulirala Italija, došli su Nijemci i nakon samo tri mjeseca nastavničkog rada pokupili su ga u vojsku NDH.

– Bio je to travanj 1944. godine, navršio sam 20 godina u siječnju i postao punoljetan, pa su po mene došla dva domobrana s puškama. Kažu, moraš ići u vojsku. Pod stražom su me odveli u Zagreb i uputili me u školu za časnike koja je bila u današnjem Studentskom centru u Savskoj. Išao sam na obuku za časnika, a kako sam se bavio kulturom, završio sam u prosvjetnu bojnu u kojoj sam upoznao redatelja Krešu Golika, Raula Goldonija slikara i kipara, Valerija Tomića, kipara i kasnijeg profesora zagrebačke ALU. Kad smo nakon pet mjeseci postali časnički namjesnici došla su nam dvojica ustaša i kažu: 'Tko položi ustašku zakletvu ići će na izobrazbu u Potsdam kod Berlina, a tko ne položi ide na bojište'. Od nas 80 i nešto, trojica su položila zakletvu, a ostali su otišli u rat – sjeća se Bjažić dana u oružanim snagama NDH.

Njega su poslali na bojišnicu kod Sušaka. Vrlo brzo, u prosincu 1944., s prijateljima je prebjegao k partizanima. Došli su u 43. istarsku diviziju i nastavili ratovati na istom mjestu, samo na suprotnoj strani.

– Budući da sam bio pismen, odmah sam postao ratni dopisnik drugog bataljuna druge brigade 43. istarske divizije. Pisao sam za divizijski list, koji je izlazio jednom mjesečno, a biltene i zidne novine pisali smo i umnažali svakodnevno – prisjeća se Bjažić.

Bitka na Grobničkom polju

U Rijeci su bili Nijemci i snage NDH, zajedno s četnicima.

– Mi smo na Grobničkom polju napadali četnike, koji su bili prva linija Nijemaca i vojske NDH. Bitka na Grobniku je trajala i trajala, napadali smo svaki drugi dan, oni su tukli po nama, mi po njima, i dovikivali se s njima – sjeća se Bjažić.

Pisao je vijesti, ali samo u odmoru između bitaka. Jurišao je mnogo puta na njemačke i četničke bunkere. U jednom jurišu u ožujku 1945. godine, u kojem je poginuo veći broj njegovih prijatelja, Mladen je ranjen, srećom lakše. Nijemci su već bili u defanzivi, a Bjažić ih je do kraja rata nastavio goniti sve do austrijske granice i Trsta. Danas se sjeća nekoliko zgoda iz tih bitaka.

– Kad smo razbili jednu njemačku kolonu, zaplijenili smo protuavionski četverocjevni top, Flak. I pita komandant Nikola Joka, jesmo li zarobili i Nijemce koji znaju rukovati s tim topom. Miješajući njemački, talijanski, francuski i sve moguće jezike pitao sam njih petoricu hoće li nastaviti pucati, ali ovaj put na našoj strani. Dvojica su izjavili da nisu Nijemci nego Poljaci, dvojica da su Austrijanci, a samo je peti bio Nijemac. Svi su pristali. Sutradan, kad smo nastavili napad, ti Poljaci, Austrijanci i Nijemac ciljali su i pucali bolje od svih nas. Jedan Poljak je bio u toj bici ranjen. Bio je samo jedan dan u partizanima i bio je ranjen u toj borbi, a nakon šest mjeseci iz Istre smo išli u Sloveniju i dolazi on u komandu da ide kuće. Za onaj jedan dan borbe dobio je partizansku knjižicu i vratio se u Poljsku živ s knjižicom. I drugi su ostali živi. Za taj jedan dan ratovanja od agresora je postao osloboditelj. Oni su taj čas postali partizanski borci – prisjeća se Mladen Bjažić.

Kako sam zarobio 'svog vlastitog' Nijemca

U bitci na Boljunskom polju Bjažić je u jednom jurišu stekao svog vlastitog zarobljenika.

– Nije bio baš Nijemac nego Austrijanac. Mark, iz okolice Beča, od nekih 26, 27 godina. Baš ja sam ga zarobio i poveo ga sa sobom. Kako sam bio dopisnik, imao sam radio u jednoj torbi i dao sam ga čovjeku da mi ga nosi. Došao je jedan partizanski poručnik, neću mu spomenuti ime, uzeo bajunetu i krenuo prema Marku. Kaže, sad će ga izbosti. E nećeš, kažem ja njemu, to je moj zarobljenik. Gdje si bio jučer kad smo se tukli, kad sam ga ja zarobio? Gdje si bio? Nitko ga nije taknuo. On je bio moj zarobljenik, moj pomoćnik i nosio mi je torbu s radiom, a ja sam ga čuvao, tako da je 15 dana stalno bio samnom. Čak smo i spavali zajedno. Ostao je živ i kad je odlazio kući došao je do moje jedinici javiti se. Htio mi je dati svoj prsten iz zahvalnosti, ali nisam ga mogao uzeti. Hvala ti lijepa i gute reise Mark – reći će Bjažić.

Kraj rata dočekao je u blizini Trsta. Međutim, njega su iz vojske pustili tek koncem travnja 1947. godine.

– Oni su tražili da ostanem. Tvrdili su da sam rođeni oficir, ali ja sam htio studirati. Pustili su me, ali su me izbacili iz SKOJ-a, tako da sam kasnije ponovno morao tražiti da se upišem u partiju. Napravio sam molbu za stipendiju i išao sam na studij u Zagreb, na Filozofski fakultet i poslije se zaposlio u Vjesniku... prisjeća se početka svoje bogate karijere koja traje više od šezdeset godina. Radio je kao novinar i urednik Vjesnikovih izdanja, potom na Televiziji Zagreb do mirovine 1989.

Mladen Bjažić inicijator je i urednik prvih poslijeratnih stripova ("Snježana i sedam patuljaka", "Patuljak Nosko", "Izgubljeni svijet"). Prvi je urednik Vjesnikova strip-zabavnika "Petko" (1952), a u jesen 1954. pokrenuo je legendarni "Plavi vjesnik".

U mirovinu je otišao s 44 godine i tri mjeseca odrađenog staža. U radni staž mu je priznato samo sudjelovanje u ratu i služba u vojsci nakon rata, tih 28 mjeseci od kraja 1944. do travnja 1947. Partizansku spomenicu nije dobio.

– U Šibeniku su mi trebali priznati staž u pokretu otpora od 1941. godine. Međutim, ja sam tada bio u Zagrebu, a Pere Škarica, koji je tada bio predsjednik Saveza boraca, rekao mi je da sam u nadležnosti zagrebačke organizacije. Odustao sam, iako sam imao napismeno od ljudi s kojima sam radio s oružjem od 41. do kraja rata. Nisu mi to nikad priznali. U Zagrebu nisam to mogao

tražiti od ljudi koje nisam poznao, a u Šibenku je taj Škarica rekao ne. Nisam inzistirao. Meni nije trebala spomenica jer sam naučio zanat pisanja. Bio sam sretan što radim kao novinar – kaže Bjažić.

‘Zadro je heroj, a ne ja’

Tijekom karijere Mladen Bjažić je pisao pjesme za djecu i odrasle, priče, romane, igrokaze, radiodrame, mjuzikle, putopise, reportaže, zagonetke, recenzije, scenarije... te je zastupljen u antologijama hrvatske dječje poezije i u hrvatskim čitankama. Mnogo je pisao (i još piše) i o njemu je mnogo pisano, ali mimo ovih crtica iz njegove mladosti, na kojima nikad nije inzistirao.

– Bilo je heroja o čijim je djelima trebalo pisati, onih koji su se stvarno žrtvovali za jednicu, kao što je i u ovom ratu bio Blago Zadro. Mislim da nema boljeg primjera od vukovarskog zapovjednika Zadre, koji je stvarno radio sve i dao sebe za druge. Takvih je ljudi bilo i u partizanima – skroman je do kraja Bjažić.

Izvor: tris.com.hr